

Protokoll nr 10

Eesti Stratigraafia Komisjoni (ESK) koosolek 18.-22. detsembril 2014 (virtuaalne).

Osalejad: Tõnu Meidla¹, Tiit Hang¹, Juho Kirs¹, Olle Hints², Peep Männik², Heidi Soosalu^{2,3}, Anne Põldvere³, Ivo Sibul^{1,4}, Dimitri Kaljo².

Koosolekut juhatas esimees Tõnu Meidla, protokollis sekretär Ivo Sibul

Päevakord:

1 SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) poolt rahastatava projekti "Lääne-Virumaa ja Ida-Virumaa lääneosa aluspõhjakiivimite stratotüüpsete paljandite seisundi hindamine" lõpparuande arutelu.

1. T. Meidla võttis kokku KIKi poolt rahastatava projekti tulemused. Peale stratotüüpide kohta publitseeritud materjali ja käsikirjaliste aruannete läbitöötamist käidi tudengitega väljavalitud 34 objekti kohapeal hindamas. Stratotüüpide seisund on väga erinev.

Karjääride ja murdude puhul on enamasti tegemist passiivsete objektidega, erandiks on mõned üksikud tegutsevad karjäärid. Seda tüüpi läbilõiked vajavad säilimiseks järjepidevat hooldamist, muu hulgas ka perioodilist lahtikaevamist. Sellest hoolimata kerkib mitmetel juhtudel esile vajadus neostratotüübi järele. Puhastamist vajavaid objekte on kolm, veel kolme puhul oleks lisaks puhastamisele vajalik ka tüüpläbilõike asendi täpsem määramine. Kahel juhtumil on hädavajalik neostratotüübi püstitamise, veel kolmel puhul tuleks teha valik läbilõike taastamise ja neostratotüübi püstitamise vahel. Kolme tegutseva karjääri rekultiveerimiskavadesse tuleks peale kaevandamise lõppu lisada tüüpläbilõike säilitamise nõue.

Neljast tehnogeensetest objektist kahe puhul on vajalik neostratotüübi püstitamine, kaks vajavad säilimiseks süstemaatilist hooldust.

Jõekaldapaljanditest üheksa vajaks mõningast puhastamist, nelja seisund ei eelda aktiivset sekkumist. Ühe läbilõike puhul (Piitse) tuleks ette võtta eraldi uurimisprojekt laiema territooriumil, sest stratotüübi asukohas tehtud eriaegsed kirjeldused on väga selgelt erinevad (ilmselt on tegemist suurema veaga läbilõike asukoha määramisel).

Kahel uuritud klindiasangul pole täiendavate kaitsemeetmete rakendamine vajalik.

A. Põldvere soovitas asendada mõiste „aktiivne karjäär“ mõistega „töötav karjäär“ või „tegutsev (tegev) karjäär“ ning avaldas kahtlust, kas vana Küttejõu karjääri (Kiviõli kihistiku holostratotüüp) asemel neostratotüübi püstitamine on ikka vajalik. Ta arvas, et konfliktsituatsioonid maastikukaitseala ja taimestiku kui kaitsealuste objektide kaitsega võivad olla tekkinud geoloogide enda passiivsusest. Tema hinnangul ilmutab TA Looduskaitsekomisjon nendes küsimustes mõistmist ning see võiks olla baasiks edasiste korrastustööde ühisel planeerimisel ja ehk ka kaitsealade korralduskavade täpsustamisel.

¹Tartu Ülikool ²Tallinna Tehnikaülikool ³Eesti Geoloogiakeskus ⁴Maa-amet

D. Kaljo juhtis tähelepanu nimetuse „Udria-Utria“ varasemast erinevale kirjaviisile. T. Meidla sõnul on tänasel Eesti põhikaardil kasutusel kohanimi "Udria", mitte "Utria", seetõttu kasutati aruandes nime ametlikku vormi. Sarnaseid probleeme on Eesti stratigraafias varemgi samal moel lahendatud. Näiteks sai kunagisest Raiküla lademest (Teise Maailmasõja eelse Eesti kaardi kohanimi, aga ka lademe nimi Bekkeri (1923) ja Luha (1938) töödes) hiljem Raikküla lade (tänapäevase kaardi sama asula nimevorm, stratigraafias kasutusel vähemalt alates Luha, 1946). Osaliselt mahuvad sama juhtumi kõrvale ka saksapärase/rootsipärase nimetuste eestistamised (nt Wesenberg - Rakvere, Itfer - Idavere, Rogö - Pakri jne), mis leidsid aset paralleelselt muutustega ametlikul geograafilisel kaardil, ehkki seda ei ole päris süstemaatiliselt tehtud (nt Pakerort). Tõsi küll, stratigraafia juhise järgi ei tohiks stratotüübi geograafilise komponendi kirjaviisi hiljem muuta. Meil on ajalooliselt talitatud vastupidi juba enne juhise kirjapanekut. Kas sama praktikat jätkata, see on eraldi arutelu teema.

D. Kaljo pidas kõige põhimõttelisemaks küsimuseks kolme stratotüüpi kaitsealadel, kus kehtestatud kaitsemeetmete tõttu võivad stratotüübid hävineda. Seal on vajalik kaitseeržiimi täpsustamine. T. Meidla ettepanek oleks selliste paljandite edaspidine kaitse alla võtmine looduse üksikobjektidena, pärast seda kui seadusandlikult tagatakse võimalus nende paljandite piires hädavajalike hooldustööde teostamiseks isegi siis, kui objekt asub konfliktse kaitseeržiimiga laiema ala piires või näiteks eramaal.

D. Kaljo arvates peavad stratotüübid olema nähtavad ja väärikalt märgistatud ning kureeritud.

ESK võttis projekti tulemused teatavaks.

Juhatas

Protokollis

T. Meidla

I. Sibul